

Ett skepp kommer lastat..

...med dubbla budskap när ostindiefararen lägger till

Det talas om ett trendbrott för Afrika. Den ekonomiska tillväxten ökar i vissa länder och alltför företagare får upp ögonen för de möjligheter som finns på kontinenten.

Svenskt näringsliv hänger på och skickar ut ett fartyg som reklam.

Även handeln mellan Sverige och Sydafrika växer och varje år etableras tio nya svenska företag i landet. När repliken av Ostindiefararen Götheborg la till i Kapstadens hamn den 19 februari var det tänkt som en språngbräda för svenskt näringsliv. Fast radions korrespondent Vincent Dahlbäck beskrev händelsen som ett spökskepp som seglade in

i *V&A Waterfront*. Något sådant hade ingen sett sedan 1700-talets slut.

Då var handeln knappast något som gynnade afrikaner och paradoxalt nog är den svenska PR-maskinen också en symbol för rovdrift, slavhandel och brutal kolonialisering.

Ingen slavhandel, eller?

– Vi har naturligtvis tänkt på att afrikanerna kanske inte tycker att det är så roligt att Ostindiefararen lägger till i Kapstadens hamn, och det är en av anledningarna till varför vi valt att fokusera på dagens handel mellan Sverige och Sydafrika, säger den svenske ambassadören Anders Möllander.

Annica Magnusson, pressdirektör för Ost-

indiefararen, medger att även projektledningen oroat sig för den koloniala aspekten. Men det var före avfärden från Göteborg.

– Mottagandet i Sydafrika har varit väldigt positivt, säger hon och tillägger att det möjligtvis kan bero på att Sverige aldrig var inblandad i slavhandeln.

Det är en sanning med modifikation. Sveriges ledning var länge intresserad av att ta del av den lukrativa slavhandeln, men kom inte till skott förrän i slutet av 1700-talet. Ändå hann kronan bedriva människohandel i 63 år på den kungliga kolonin S:t Barthelémy där ”arbetsdugliga afrikaner” såldes och lastades om. Det dröjde ända till den 19 maj 1845 innan de fyra stånden enades om att slaverna i den svenska kolonin skulle frigges

Hans de Boer flyttade från Kalahariöknen i norra Kap för att uppfylla sin dröm om att gå till sjöss. Han kom till kajen för att titta på Ostindiefararen Götheborg varje dag, men hade inte råd med de 40 rand som inträdet kostade. Fartyget är tänkt som en språngbräda för svenskt näringsliv, men det är också en symbol för rovdrift och människohandel.

FOTO: ANNIKA FORSBERG LANGA (NEDAN), ÅKE FREDRIKSSON (TILL HÖGER)

inom tre år. Fast slavarna fick själva bidra med 2 364 piastrar för sin frihet.

Men det är en bisats i sammanhanget. När Ostindienfararen kom till Kapstaden ältades sannerligen inte det förflutna, eller åtminstone inte historien före den svenska antiapartheidrörelsens tillkomst. Hundratals människor, många av dem svenskar, stod längs kajen och applåderade. I bakgrunden tronade Taffelberget, solen sken och skolbarn sprang runt och åt glass. Det var fest, kort sagt.

Vinstryktet sprids

I den del av Sydafrika som kallas den "första nationen" är infrastrukturen välutvecklad och landet har haft en obruten tillväxt sedan september 1999. Under nästa år väntas den stiga till 4,5 procent, och målet är att uppnå en stabil tillväxt på sex procent från och med år 2010.

Efter sanktionernas avskaffande har även den svenska exporten ökat. Ifjol sålde Sverige varor till Sydafrika till ett värde av 4,4 miljarder kronor.

Över 70 svenska företag har etablerat sig i landet och nästan 300 finns representerade genom återförsäljare.

Den sydafrikanska regeringen har välkomnat den internationella handeln med att bland annat sänka tullarna. Förhoppningen är att de utländska investeringarna ska växa sig så stora att man kan uppfylla de löften som utlovades inför det första demokratiska valet för tolv år sedan.

Men varken kronor, dollar eller euro har strömmat in i landet i den utsträckning man hoppats på. Vilka är hindren? Aids? Kriminalitet? Eller bara fördomar och en nattsvart Afrikabild i största allmänhet?

Max Bjuhr, som ansvarar för handelsfrågor på den svenska ambassaden i Pretoria, tror inte det.

– Synen på Afrika har förbättrats avsevärt de senaste tio åren. Företagare som redan etablerat sig här går med vinst och det är information som sprids snabbt.

Det nya afrikaintresset gäller inte bara Sydafrika utan också Angola, Sudan och Nigeria. Eller nya och nya förresten. Handeln mellan Sverige och Afrika går tillbaka till Ostindienfararnas dagar och 1948, samma år som apartheidregimen kom till makten, var Sydafrika Sveriges tredje största exportmarknad utanför Europa.

På ett seminarium, som hålls på *District Six Museum* under fartygets besök, står Sverige-främjandet i centrum. För en stund känner man sig som förflyttad till kåkstäderna i 90-talets början då folk brukade brista ut i sången "*Swedish people, lovely people*".

Fast den här gången är det svenskarna som sjunger sin egen lovsång, visserligen med bifall från sydafrikanerna i panelen: Kadar Asmal (före detta utbildningsminister), Murphy Morobe (rådgivare till presidenten) och Billy Modise (en gång ANC-representant i Sverige).

Mycket tal om Palme

Det pratas mycket – väldigt mycket – om Olof Palme och den svenska solidariteten under befrielsekampen. Kadar Asmal tar upp frågan om vad vi ska göra med vår vänskap i framtiden. Borde den inte omfatta mer än bara affärsuppörelser?

– Vi är alla chockerade över den främlingfientlighet som blossat upp i Europa. Skulle inte Sverige och Sydafrika kunna ta ställning gemensamt? frågar han och avslöjar samtidigt

att han missat den senaste utvecklingen i Sverige med Schengen och tjänstemän på Migrationsverket som skålar i champagne när flyktingar utvisas; ett Sverige där det mesta som Palme sades stå för har tillintetgjorts.

Alla seminariedeltagare är överens om att de utländska investeringarna är viktiga för landets framtid. Numera stöder Sida utvecklingen av infrastruktur, finansmarknader och aktiebörser för att möjliggöra privata investeringar som i sin tur ska garantera en fortsatt ekonomisk tillväxt.

Ingen automatik

Johan Dahl, koordinatör för Afrikagrupperna i Sydafrika, instämmer; investeringar och infrastruktur är grundbultar i ett lands utveckling. Men det finns ett aber.

– Det finns ingen automatik i att investeringar i infrastruktur leder till utveckling på alla områden. Man kan till exempel fråga sig hur länge det kommer att ta innan den förbättrade levnadsstandarden spiller över till de eftersatta områdena i de forna hemländerna Transkei och Ciskei?

I dessa områden, där Afrikagrupperna är verksamma, krävs massiva insatser. Den ekonomiska tillväxten ökar i Östra kap och arbetslösheten kryper sig sakta neråt. Men i Transkei och Ciskei saknar mellan 50 och 90 procent av invånarna arbete.

Dahl beskriver det som ett slags katastrof-tillstånd där marknaden inte kan förväntas ta hela ansvaret.

– ANC-regeringen måste också fråga sig om de har råd att hålla sig med en 30-procentig arbetslöshet för att kunna fortsätta förse näringslivet med billig arbetskraft.

ANNIKA FORSBERG LANGA

Johannesburg